

GENDER AKCIONI PLAN OPĆINE KLADANJ
ZA PERIOD OD 2024. DO 2027. GODINE

Maj 2024. godine

Sadržaj

I	UVOD	3
II	PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	5
	PRAVNI OKVIR ZA IZRADU GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE KLADANJ	7
III	RAVNOPRAVNOST SPOLOVA U OPĆINI KLADANJ	9
	OSNOVNI PODACI	9
	INSTITUCIONALNI MEHANIZAM ZA RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA OPĆINE KLADANJ	10
	RODNO-ODGOVORNA ANALIZA BUDŽETA OPĆINE KLADANJ	11
	STANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U OPĆINI KLADANJ	14
	<i>Stanovništvo</i>	14
	<i>Obrazovanje</i>	15
	<i>Tržište rada</i>	19
	<i>Nasilje nad ženama i nasilje u porodici</i>	24
	<i>Javni život</i>	26
	<i>Struktura Gender akcionog plana Općine Kladanj</i>	28
IV	CILJEVI I AKTIVNOSTI GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE KLADANJ ZA PERIOD 2024. – 2027. GODINE	30
V	MONITORING I EVALUACIJA GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE KLADANJ	38
VI	OSNOVNI POJMOVI I DEFINICIJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	39

I UVOD

Gender akcioni plan (GAP) Općine Kladanj je strateško-planski dokument Općine koji svojom implementacijom treba da potiče budući rast i razvoj zajednice, te unaprijedi ravnopravnost spolova u zajednici. Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u razvojne politike, strategije, projekte i programe je od posebnog značaja na lokalnom nivou, jer je lokalni nivo vlasti najneposredniji i najbliži građanima/kama.

Ravnopravnost spolova predstavlja jednaka prava i slobode, vidljivost i zastupljenost žena i muškaraca u svim područjima javnog i privatnog života. Postizanje ravnopravnosti spolova je ključno za zaštitu fundamentalnih ljudskih prava, razvijanje demokratskog društva, poštivanje vladavine prava, te ekonomski rast i konkurentnost. Iako je vidljiv napredak Bosne i Hercegovine u oblasti ravnopravnosti spolova razlike su prisutne u mnogim područjima.

Gender akcioni plan Općine Kladanj se odnosi na period od 2024. do 2027. godine i usklađen je sa odgovarajućim strateškim dokumentima i politikama koje se odnose na tematiku rodne ravnopravnosti i lokalnog razvoja, i to sa Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine, Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine (2023.-2027.), kao i sa drugim strategijama na državnom, entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou.

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini obaveza svakog nivoa vlasti se sastoji od sljedećih segmenata:

- (a) analize stanja spolova u određenoj oblasti;
- (b) implementacije donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
- (c) mjera za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.

Gender akcioni planovi na nivou jedinica lokalne samouprave su stoga najefikasniji način provođenja ove obaveze.

U skladu sa Statutom Općine Kladanj utvrđeno je da: U obavljanju poslova iz svoje nadležnosti Općina će poštovati temeljna prava i slobode svakog građanina i u tom cilju osigurati jednaka prava i zalagati se za jednake životne uvjete svih građana, uvažavajući nacionalni, vjerski i kulturni identitet.¹

Na osnovu toga, Komisija za ravnopravnost spolova Općine Kladanj inicirala je izradu Gender akcionog plana za period od 2024. do 2027. godine kao strateškog dokumenta za dosljedno provođenje statutarnih obaveza jer se njime osigurava koordinirano i usmjereno djelovanje kako općinskih službi tako i Općinskog vijeća. Općinsko vijeće Kladanj je na sjednici održanoj 31.10.2023. godine usvojilo Odluku o pristupanju izradi Gender akcionog plana općine Kladanj za period 2024.-2027. godine, a Općinski načelnik je 20.12.2023. godine donio Rješenje o imenovanju Radne grupe za izradu i praćenje Gender akcionog plana Općine Kladanj. U sastavu Radne grupe su predstavnici općinskih službi, Komisije za ravnopravnost spolova Općinskog vijeća Kladanj, javnih ustanova i udruženja građana. Za članove Radne grupe i članove Komisije za ravnopravnost spolova Općine Kladanj, o jednakopravnosti spolova i spremnosti za dalju saradnju na izradi lokalnog gender akcionog plana, održane su dvije radionice od čega je jedna bila online na temu „Razvijanje politika za ravnopravnost spolova u jedinicama lokalne samouprave“ u organizaciji EU4HR i OSCE Misija u BiH.

¹ [Statut - Općina Kladanj](#)

Metodologija izrade Gender akcionog plana Općine Kladanj bazirana je na pristupu Evropske povelje za ravnopravnost žena i muškaraca na lokalnom nivou kao i Priručniku za ostvarivanje ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou koji je izdao Gender Centar Vlade FBiH.

Sam Gender akcioni plan je usklađen sa Strategijom razvoja Općine Kladanj. Definisana vizija razvoja Općine Kladanj za period 2011.-2020. godina glasila je „Općina Kladanj će biti prepoznatljivo privredno i turističko odredište, ekološki uređeno i društveno funkcionalna zajednica sa zaštićenim objektima prirodnog i kulturnog nasljeđa.” Uzimajući u obzir strateške fokuse za naredni razvojni period, Općinski razvojni tim je u Nacrtu Strategije razvoja Općine Kladanj 2024.-2027. godinu, odlučio je da definira novu izjavu o viziji Općine Kladanj utemeljenu na sistemu vrijednosti “Općina Kladanj – atraktivna za život, rad i nove investicije, ravnomjerno razvijena na principima održive ekonomije, prirodnih resursa i turizma.”

Strategija prepoznaje nižu stopu ekonomske aktivnosti žena, njihovo nisko učešće u zaposlenom stanovništvu i propisuje djelovanje kroz programe samozapošljavanja, subvencioniranog zapošljavanja u privatnom sektoru, programima dodatne edukacije i prekvalifikacije.

II Pravni i institucionalni okvir za ravnopravnost spolova

Ustav BiH garantira visok stepen međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda jer sadrži 15 najvažnijih instrumenata za zaštitu ljudskih prava, među kojima je i CEDAW čime se BiH obavezuje da primijeni najviše međunarodno priznate standarde ljudskih prava.

Ujedinjene nacije (UN) kao i države članice UN imaju, u skladu s Poveljom UN, obavezu da promoviraju prava čovjeka, dostojanstvo i vrijednost čovjekove ličnosti bez ikakve diskriminacije, što uključuje i zabranu diskriminacije na osnovi spola. Države članice su obavezne poštovati i promovirati ljudska prava i slobode kao osnove ekonomskog razvoja, mira i međunarodne sigurnosti. Nastavljajući pravnu tradiciju bivše Jugoslavije, ove obaveze je preuzela Bosna i Hercegovina kao članica UN od 22. maja 1992. godine. Na nivou Ujedinjenih nacija najvažniji dokument iz oblasti ravnopravnosti spolova je Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena – CEDAW.

Ravnopravnost spolova je osnovno pravo, zajednička vrijednost cijele Evropske unije, i predstavlja neophodan uslov za postizanje ciljeva Evropske unije koji se tiču razvoja, zapošljavanja i socijalne kohezije. Princip ravnopravnosti spolova i jednakog tretmana i jednakih mogućnosti za žene i muškarce je jedan od osnovnih pravnih principa Evropske unije, sadržan u osnivačkom ugovoru, kao i u mnogim direktivama, koje su transpozicijom inkorporisane u unutrašnje zakonodavstvo država članica. U tom kontekstu je od posebnog značaja treći Gender akcioni plan Evropske unije koji potvrđuje da je jedan od osnovnih prioriteta članica EU, ali i prioriteta u predpristupnom procesu ravnopravnost spolova.

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH² (ZoRS BiH) donesen je 2003. godine, a izmijenjen i dopunjen je 2009. godine, čime su pravni standardi ravnopravnosti spolova utvrđeni Konvencijom o ukidanju svih oblika diskriminacije žena postali sastavni dio pravnog sistema BiH. Zakon je najvažniji instrument za razvijanje svijesti o pitanjima ravnopravnosti spolova i uvođenje principa ravnopravnosti spolova u javne politike i propise. Ovaj zakon uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova i zabranjuje diskriminaciju, te jamči jednake mogućnosti svim građanima/kama, kako u javnoj tako i u privatnoj sferi života. Ciljevi Zakona u pogledu zabrane diskriminacije i osiguranja ravnopravnosti spolova su prikazani shematski ispod.

Pored toga, Zakon obavezuje sva državna tijela, na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, da osiguraju i promoviraju ravnopravnu

² Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" br. 32/10)

zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju.

Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH je utvrđeno postojanje i obaveza uspostavljanja institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova. Ovo je izuzetno bitna pravna garancija, jer osigurava pravnu sigurnost institucija za ravnopravnost spolova. U skladu sa ZoRS BiH, ključni institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova su Agencija za ravnopravnost spolova BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i, na entitetskom nivou, Gender Centar Federacije BiH i Gender centar - Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade Republike Srpske.

Agencija i entitetski gender centri su ključne institucije za kreiranje sveobuhvatnog, sistemskog i koordiniranog pristupa provođenju ZoRS-a. Agencija i gender centri također zaprimaju i obrađuju molbe, žalbe i predstavke osoba i grupa osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz ZoRS BiH u skladu sa Jedinstvenim pravilima za primanje i obrađivanje molbi, žalbi i predstavki osoba i grupa osoba („Službeni glasnik BiH“ broj 72/11). Agencija i gender centri pružaju stručnu podršku drugim institucijama u procesu provođenja obaveza iz ZoRS-a.

Mreža institucionalnih mehanizama za gender pitanja u BiH obuhvata i zakonodavnu i izvršnu vlast na svim nivoima vlasti. Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, komisije za ravnopravnost spolova Doma naroda i Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH, te Odbor jednakih mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske su aktivne i održavaju redovne sjednice, uključujući i tematske sjednice.

Osnovane su komisije za ravnopravnost spolova kantonalnih skupština u Federaciji BiH, a na lokalnom nivou djeluju komisije u okviru općinskih vijeća/skupština opština u skoro svim općinama u BiH. Oko 30% lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini je razvilo i/ili usvojilo i implementiralo lokalne akcione planove za ravnopravnost spolova.

Kako bi se osigurala dosljedna implementacija Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH 2006. godine usvojen je prvi Gender akcioni plan u BiH³ (GAP BiH) za period 2006.-2011. godina, kao prvi strateški dokument za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u sve oblasti javnog i privatnog života (eng. *gender mainstreaming*). Drugi GAP BiH⁴ usvojen je 2013. godine za period 2013.-2017. godina, a nakon toga i GAP BiH⁵ za period od 2018.-2022. godine. U oktobru 2023. godine, Vijeće ministara BiH je donijelo Odluku o usvajanju Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine (GAP BiH) za period 2023.-2027. godina, s Operativnim planom institucija BiH za njegovu implementaciju u ovom periodu.⁶ GAP je strateški dokument koji sadrži strateške ciljeve, koji definišu prioritete oblasti djelovanja, te programe i mjere za ostvarivanje tih ciljeva. Jedna od prioriteta oblasti je rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima.

Cilj GAP BiH je da usmjeri resorna ministarstva i druge institucije u radu na uključivanju principa ravnopravnosti spolova u skladu sa članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, koji propisuju obaveze nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH. Na osnovu GAP BiH-a, institucije BiH

³ Gender akcioni plan u BiH („Službeni glasnik BiH, broj 41/09)

⁴ Gender akcioni plan u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 98/13)

⁵ Gender akcioni plan u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 89/18)

⁶ [USVOJEN GENDER AKCIONI PLAN BOSNE I HERCEGOVINE - ARS BiH](#)

donose godišnje operativne planove koji omogućavaju sistemsko i koordinirano djelovanje u procesu *gender mainstreaming-a* u institucijama.

Pored GAP BiH, doneseni su i sprovode se i druge, sektorske, javne politike i strategije na nivou države i entiteta, koje doprinose uvođenju principa ravnopravnosti spolova u specifične prioritete oblasti (nasilje na osnovu spola, rod i sigurnost, unapređenje položaja žena na selu, rodno odgovorno budžetiranje). Na nivou države usvojen je treći po redu Akcioni plan za implementaciju Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u BiH za period 2018.-2022. godina, kao i Okvirna Strategija za provedbu Konvencije Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici za period 2015-2018 godine („Službeni glasnik BiH“, broj 75/15).

Pravni okvir za izradu Gender akcionog plana Općine Kladanj

Uzimajući u obzir strukturu i ustavom određenu podjelu nadležnosti između različitih nivoa vlasti u BiH, donošenjem Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, Bosna i Hercegovina se odlučila da osigura mrežu institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova na svim nivoima vlasti te je utvrđena obaveza svih nivoa vlasti da aktivno djeluju za ravnopravnost spolova i otklanjanje diskriminacije na osnovu spola. Ova obaveza je utvrđena u članu 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH koji glasi:

Član 24.

- (1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima, pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:
 - a) donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
 - b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
 - c) provođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
 - d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu;
- (2) Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:
 - a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
 - b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
 - c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.
- (3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.
- (4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Upravo je ovaj član Zakona o ravnopravnosti spolova pravni osnov za donošenje Gender akcionog

plana Općine Kladanj budući da se donošenjem ovog akcionog plana osigurava dosljedna primjena ovog Zakona, ali i drugih obaveza općine u pogledu ravnopravnosti spolova. To je također slučaj i sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine koji prepoznaje značaj djelovanja i ulogu lokalnih vlasti kada je u pitanju postizanje ravnopravnosti spolova. Kao nosioci odgovornosti, a u skladu s nadležnostima lokalnih vlasti, tijela jedinica lokalne samouprave su prepoznati u Strateškom cilju I zajedno sa tijelima odnosno institucijama Kantona, Federacije BiH kao i institucija BiH.

Strateški cilj I je izuzetno važan za kreiranje svih aktivnosti lokalnih zajednica jer prepoznaje ključne prioritete u oblasti ravnopravnosti spolova kao i ciljeve koji bi se trebali postići do kraja provođenja Gender akcionog plana BiH. Na taj način dat je prioritetni okvir djelovanja i lokalnih zajednica i ovih šest prioriteta bi trebao biti osnov svih programa mjera koje se donose na lokalnom nivou.

III Ravnopravnost spolova u Općini Kladanj

Za potrebe analize stanja ravnopravnosti spolova u Općini Kladanj izvršeno je prikupljanje i analiza dostupnih informacija i podataka što predstavlja i prvi korak u smislu člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Analiza stanja ravnopravnosti spolova je sagledana iz ugla ravnopravnosti spolova što omogućava utvrđivanje oblasti u kojima eventualno postoji diskriminacija ili nejednakost u pristupu pravima, koristima i resursima između žena i muškaraca, djevojčica i dječaka po pojedinim oblastima. Pored toga ovaj pristup omogućava da se istraže uzroci takvog stanja kao i da ukaže na to kako se oni mogu promijeniti jer daje osnovu na kojoj će se temeljiti akcioni plan.

Za potrebe ove analize prikupljeni su sljedeći podaci:

1. statistički podaci od strane Zavoda za statistiku,
2. administrativni podaci od strane općinskih organa i službi,
3. urađena je analiza ključnih propisa i dokumenata Općine;
4. korištena su druga istraživanja i studije te stručna mišljenja.

Ovaj pristup je omogućio:

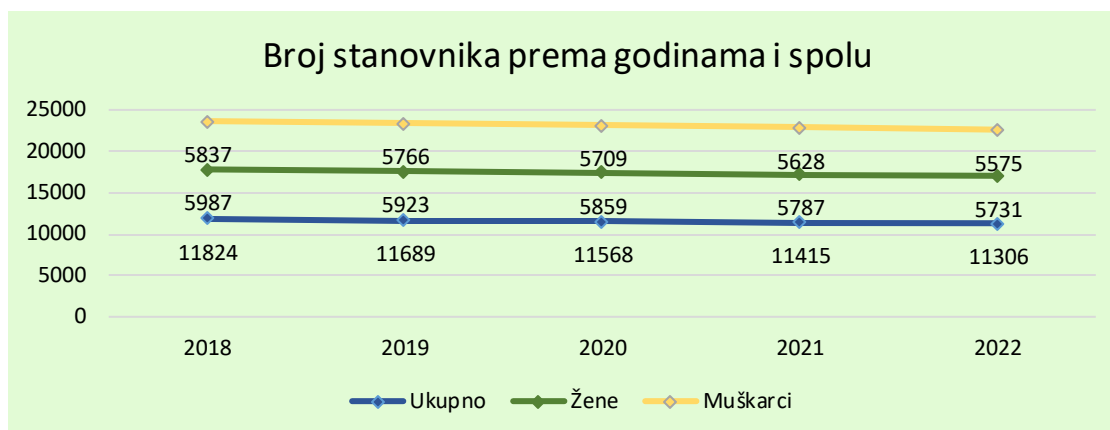
1. da ukaže na prioritete i ključne ciljeve koje je potrebno ostvariti i
2. da omogući utvrđivanje trenutnog stanja (ne)ravnopravnosti spolova kao i da utvrdi način na koji će se promjene mjeriti.

Osnovni podaci

Općina Kladanj je smještena u centralnom sjeveroistočnom dijelu BiH, u dolini rijeke Drnjače i podnožju planine Konjuh. Sa površinom od oko 331 km² čini sastavni dio Tuzlanskog kantona. Nalazi se na granici srednje i sjeverne Bosne, a graniči sa pet općina: Živinice sa sjevera, Šekovići sa istoka, Vlasenica sa jugoistoka, Olovo sa jugozapada i Banovići sa sjeverozapada.

Prema popisu iz 2013. godine u Općini Kladanj je bilo 12.348 stanovnika što predstavlja 0,3% od ukupnog broja stanovnika u BiH i 0,6% u FBiH. Posmatramo li stanovništvo prema popisu 2013. godine, zaključujemo da je 2013. godine u Općini Kladanj bilo više osoba ženskog spola i to za 1,07%.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, i podacima predstavljenim u biltenu Demografska statistika 2022., u 2022. godini se broj stanovnika u Općini Kladanj smanjio za 8,43% u odnosu na popis stanovništva iz 2013. godine, pri čemu je smanjenje nešto veće kod osoba muškog spola u odnosu na osobe ženskog spola. Od ukupnog broja stanovnika, u 2022. godini, 50,69% je bilo osoba ženskog spola i 49,31% osoba muškog spola.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Demografska statistika 2022, 2023. godina

Općina Kladanj ima 7 mjesnih zajednica: MZ Tuholj, MZ Brateljevići, MZ Kladanj, MZ Starić, MZ Stupari, MZ Tarevo i MZ Turalići koje građanima omogućavaju da aktivno učestvuju u svim zbivanjima na području općine.

Na temelju indikatora koje prikuplja Federalni zavod za programiranje razvoja za 2021. godinu, kao što su BDP po glavi stanovnika i ukupni indeks razvijenosti općina, Općina Kladanj spada u IV grupu po razvijenosti, te se nalazi na 65. mjestu nivoa razvijenosti FBiH za 2022. godinu, a što predstavlja pad indeksa razvijenosti u odnosu na 2018. godinu kada se općina Kladanj nalazila na 61. mjestu u FBiH.

Ukupan broj registovanih poslovnih subjekata na području općine Kladanj je 533. Od ukupnog broja poslovnih subjekata 245 je pravnih lica i 288 fizičkih lica, odnosno obrtnika. U okviru pravnih lica nalaze se 123 poslovne jedinice. Analiza registrovanih pravnih lica po standardnoj klasifikaciji djelatnosti ukazuje na to da se većina ekonomske aktivnosti na području općine Kladanj odvija u oblasti poljoprivrede, šumarstva, industrije (drvoprerađivačka), trgovine, ugostiteljstva, zanatstva i finansijskih usluga.⁷

Institucionalni mehanizam za ravnopravnost spolova Općine Kladanj

U skladu sa svojom nadležnosti, Komisija za ravnopravnost spolova predstavlja institucionalni mehanizam za ravnopravnost spolova Općinskog vijeća koja ima nadležnosti koje su predviđene članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH. Pored općih nadležnosti u pogledu promocije i zaštite ljudskih prava i sloboda Komisija je izričito nadležna za praćenje i promoviranje ravnopravne zastupljenosti spolova na nivou lokalne zajednice, kao i ostvarivanje saradnje sa nevladinim organizacijama koje se bave pitanjem ravnopravnosti spolova i saradnje sa Gender centrima, odnosno Gender Centrom Vlade FBiH i Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine.

⁷ [Općina Kladanj \(kpktz.ba\)](http://kpktz.ba)

Komisija za ravnopravnost spolova

Član 39.

(Poslovnik o radu Općinskog vijeća Kladanj,
"Službeni glasnik Općine Kladanj" 1/12, 5/12, 3/20, _/22)

Komisija za ravnopravnost spolova

- razmatra pitanja koja se odnose na ravnopravnost spolova, u skladu sa važećim propisima;
- prati, proučava i razmatra stanje u oblasti ravnopravnosti spolova i s tim u vezi predlaže određene mjere;
- razmatra odluke i druga akta sa stanovišta ravnopravnosti spolova;
- predlaže Vijeću mjere i aktivnosti na otklanjanju utvrđenih povreda ravnopravnosti spolova;
- ostvaruje saradnju sa komisijama za ravnopravnost spolova, općinskom izvršnom vlasti, kantonalnim odborom i Gender centrom F BiH;
- vrši i druge poslove iz ove oblasti po odlukama i zaključcima Vijeća.

Komisija za jednakopravnost spolova broji 5 članova.

Za ostvarivanje ovih nadležnosti kao optimalno rješenje nameće se donošenje Gender akcionog plana Općine Kladanj kao instrumenta za usmjereno i koordinirano djelovanje svih općinskih organa i službi za ravnopravnost spolova. U ovom procesu Komisija bi, zajedno sa Radnom grupom, imala primarnu ulogu nadzora nad provođenjem akcionog plana što će biti obrazloženo u dijelu koji se odnosi na oblast monitoringa i evaluacije. Budući da je ovo nova uloga Komisije potrebno je uložiti vrijeme i resurse da se osiguraju neophodni kapaciteti da se preuzme ova uloga. Pored toga, potrebno je osigurati i jačanje kapaciteta općinskih službi kako bi u potpunosti preuzele svoje uloge u pogledu kako provođenja aktivnosti Gender akcionog plana tako i provođenja redovnih analiza stanja ravnopravnosti spolova.

Rodno-odgovorna analiza budžeta Općine Kladanj

Budžet Općine Kladanj za 2023. godinu je iznosio 6.113.252,00 KM te je dva puta rebalansom proširen na 7.098.972,00 KM te na 7.709.679,00 KM

Razvojni budžet omogućava da se kroz uvođenje rodno odgovornog planiranja i programiranja osigura da se dostupnim sredstvima utiče na sve razvojne ciljeve tako i na (ne)ravnopravnost spolova.

Tekućim rashodima Budžetom i rebalansom budžeta za 2023. godinu planirani su transferi udruženjima građana, pa tako i udruženjima građana koji se bave socijalno ugroženim kategorijama, kao i ženama u stanju potrebe.

Korisnik transfera	Planirani iznos u budžetu za 2023. godinu	Planirani iznos u rebalansu budžeta za 2023. godinu
Viva žene - Tuzla	3.000	3.000
Udruženje žena "Žena ženi" Kladanj	3.000	3.000
Udruženje Roma "Sretno rođenje (BAHTALO AMAROĐIVE)"	500	500
Izdaci za zaposlene/nezaposlene majke – porodilje	25.000	32.000

Ovi programi ne ukazuju na činjenicu da je procesu izrade budžeta prethodila određena analiza potreba u ovom slučaju osoba ženskog spola. Međutim, rodno odgovorno budžetiranje ne podrazumijeva različite budžetske linije za žene ili muškarce već osiguravanje da žene i muškarci imaju jednake koristi od budžeta te da se njihove različite potrebe zadovolje. Pored toga sasvim je jasno da i svi drugi razvojni programi imaju ili mogu imati uticaja na ravnopravnost spolova. Međutim, bez podataka o tome kako se kreiraju prioriteta u okviru navedenih programa nije moguće utvrditi da li oni zaista imaju taj uticaj. Ako se naprimjer uzmu u obzir podaci u oblasti zaposlenosti/nezaposlenosti prema kojima je u strukturi nezaposlenih 31,97% više nezaposlenih osoba ženskog spola onda bi grantovi u okviru Programa aktivne politike zapošljavanja trebali da odgovore na te razlike. Trenutno informacije o tome do koje mjere ovaj program odgovara na ovo stanje ne postoje.

I pored ovih nalaza jasno je da će biti potrebno jačati kapacitete nadležnih općinskih službi da u procesu planiranja svih programa i aktivnosti pa tako i budžeta analiziraju stanje u svojoj oblasti te da u odnosu na utvrđeno stanje utvrde mjere kojima će se osigurati da Općina kroz svoje programe utiče na (ne)ravnopravnost spolova.

Trenutno su u izradi Strategija razvoja Općine Kladanj za period od 2024-2027. godine kao i Strategija za mlade Općine Kladanj 2024 – 2027. godina. Oba dokumenta su usmjerena na unapređenje uslova života i razvoja Općine Kladanj, kao i definiranje vizije sveukupnog razvoja i prioriteta Općine Kladanj. Strateški cilj definisan u nacrtu Strategije razvoja Općine Kladanj je definisan u tri dijela:

- unaprijeđen održivi razvoj privrede, turizma i poljoprivrede,
- izgrađena društvena infrastruktura i javne usluge u funkciji demografskog oporavka,
- ravnomjeran razvoj javne infrastrukture i zaštite okoliša u funkciji održivog razvoja,

a između ostalog je fokusiran i na jednakopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane JLS u svim fazama razvojnog planiranja i upravljanja razvojem.⁸

Korisnici socijalne zaštite u smislu zakona koji regulišu socijalnu zaštitu, ostvaruju prava koja se finansiraju iz budžeta Federacije, Kantona kao i Općine Kladanj. Visina i obim prava uspostavljaju se u skladu sa Odlukama resornog ministarstva za svaku kalendarsku godinu koje Vlada ili Ministarstvo Kantona donesu početkom kalendarske godine, a jednokratne novčane pomoći finansirane od Općine Kladanj u skladu sa Odlukom Općinskog vijeća. Uvođenje u pravo korisnika kojima se pravo finansira iz budžeta Federacije, Tuzlanskog kantona i Općine Kladanj, vrši se kroz jedinstvenu bazu podataka SOTAC.

Pregled broj korisnika i visina naknada:

Oblik socijalne zaštite	Broj korisnika na dan 31.10.2023.	Visina novčanih naknada
Stalna novčana pomoć	31 korisnika	161 KM
Smještaj u hraniteljsku porodicu	4 hranitelja i 4 hranjenika	165,00 KM naknada hranitelju 329,00 KM naknada hranjeniku
Civilne žrtve rata	39 korisnika	od 119,13 KM do 675,00 KM
Privremena novčana pomoć	1	151,00 KM
Jednokratna novčana pomoć -TK	262	do 302,00 KM
Jednokratna novčana pomoć (općina)	12	do 150,00 KM

⁸ [Strateska platforma općine Kladanj_nacrt_Strategija_razvoja_općine Kladanj_06072023.docx\(live.com\)](#)

Subvencija sahrane / dženaze	3	do 806,00 KM
Naknada plate porodiljama u radnom odnosu i dodatna novčana pomoć	14	Ukupan iznos 996,00 KM, poslodavac i Ministarstvo
Jednokratana novčana pomoć za porodice sa troje i više djece	15	1.500,00 KM
Subvencija prevoza đaka i studenata	24	od 60,00 KM do 695,00 KM
Dječiji dodatak po Federalnom zakonu	331	113,25 KM
Pravo na novčanu naknadu licima sa smetnjama i fizičkom i psihofizičkom razvoju	25	71,00 KM
Pravo na novčanu naknadu za djecu oboljelu od celijakije, TBC, leukemije, karcinoma i šećerne bolesti	3	71,00 KM
Naknada nezaposlenim porodiljama u trajanju od godinu dana	54	996,00 KM (668,20 KM Kanton i 327,80 KM FBiH)
Zdravstveno osiguranje putem Ministarstva za rad, socijalnu poritiku i povratak TK	112	
Zdravstveno osiguranje putem Općine Kladanj	62	
Neratni invalidi	317	Od 143,00 do 700,90 KM
Roditelji - negovatelji	17	Naknada u visini iznosa najniže place (596,00 KM) uključujući plaćene doprinose za PIO i zdravstveno osiguranje za vrijeme nezaposlenosti
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite	28	38,00 KM po danu boravka
Subvencija predškolskog odgoja	1	130,00 KM

Izvor: Informacija o socijalnoj zaštiti i materijalnom položaju stanovništva Općine Kladanj u 2023. godini, Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ-a

Stanje ravnopravnosti spolova u Općini Kladanj

Za potrebu izrade ovog Gender akcionog plana prikupljeni su dostupni podaci koji su razvrstani po spolu. U tu svrhu prikupljeni su statistički podaci koji su dostavljeni od strane Federalnog zavoda za statistiku, Centralne izborne komisije BiH te su korišteni i administrativni podaci kojima raspolaže Općina Kladanj. Pored toga izvršena je analiza javno dostupnih podataka o stanju ravnopravnosti spolova u Općini Kladanj. Svi podaci su analizirani iz ugla ravnopravnosti spolova te su interpretirani u odnosu na trendove (ne)ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Oblasti za utvrđivanje stanja ravnopravnosti spolova su bazirane na prioritetima koji su prepoznati u Gender akcionom planu Bosne i Hercegovine i to:

- Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima,
- Obrazovanje, nauka, kultura i sport,
- Socijalna zaštita,
- Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima,
- Javni život i donošenje odluka.

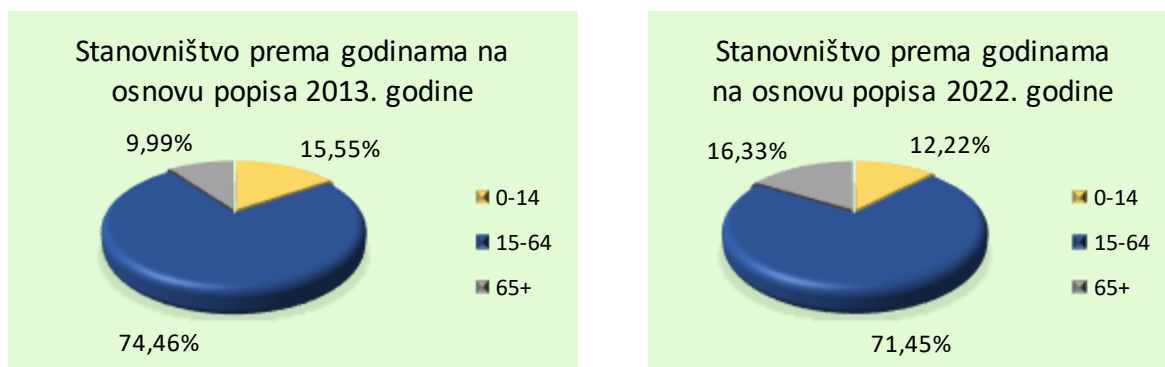
Stanovništvo

U općini Kladanj živi više osoba ženskog spola. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2022. godini je bilo 50,69% osoba ženskog spola i 49,31% osoba muškog spola. Razlika od 1,38% je manja od razlike koja postoji kada se sagledaju isti podaci na nivou BiH i koja iznosi 1.8%.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Demografska statistika 2022, 2023. godina

Ukoliko se posmatraju dobne skupine stanovništva u periodu od 2013. do 2022. godine, može se zaključiti da se povećalo jedino učešće stanovništva iznad 65 godina starosti i to za 6,33%. U isto vrijeme, stanovništvo u dobnoj skupini do 14 godina starosti bilježi pad i to od 3,33%, dok se učešće stanovništva u dobnoj skupini od 15 do 64 godine starosti smanjilo i to za 3,01%. Ovaj podatak je zabrinjavajući ukoliko se uzme u obzir da je upravo stanovništvo u dobnoj skupini od 15 do 64 godine starosti radno sposobno stanovništvo, kao i da se smanjuje broj novorođenih i djece.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Tuzlanski kanton u brojkama, 2023.

Uzrok ovih razlika u korist osoba ženskog spola se mogu naći i u činjenici da je životni vijek i očekivani životni vijek duži za osobe ženskog spola. Trenutni očekivani životni vijek za osobe ženskog spola je za 5 godina duži od očekivanog životnog vijeka za osobe muškog spola.

Obrazovanje

Obrazovanje je jedan od najvažnijih elemenata u postizanju ravnopravnosti spolova, a posebno u vremenu kada postoji potreba za kontinuiranim obrazovanjem i stručnim usavršavanjem nezavisno od dobi. U BiH i dalje postoje rodne razlike u obrazovanju u smislu odabira područja studiranja, kao i razlika u stopama završavanja srednjih škola, upisnosti na fakultete, te završavanje istih.

Predškolsko obrazovanje

U pedagoškoj 2023/2024. godini je bilo upisano 80 djece (39 dječaka i 41 djevojčica). Ovim brojem su obuhvaćena i školska djeca (17 učenika), dok je 63 bilo uzrasta od 1 do 7 godina. Upisano je i jedno dijete sa dijagnozom Down sindrom. Od ukupnog broja djece, troje djece je bez oca, a 9 djece je iz razvedenih porodica. Dostupni podaci za BiH govore da je samo oko 17% djece obuhvaćeno predškolskim odgojem, da samo 50% djece pohađa obavezni predškolski program pred polazak u osnovnu školu. Prema tim podacima BiH je na zadnjem mjestu u Evropi. Pored činjenice da je predškolski odgoj jedan od temelja za uspjeh u nastavku obrazovanja i temelj razvoja svake osobe uključivanje djece u vrtiće je jedan od preduslova za uključivanje roditelja na tržište rada. To se posebno odnosi na majke djece kojima se, u skladu sa trenutnim društvenim okolnostima, povjerava briga o djeci.

Prema podacima dostupnim na web stranicama Pedagoškog zavoda Tuzlanskog kantona, u općini Kladanj je jedna predškolska ustanova, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u školskoj 2022/2023. godini, broj upisane djece je bio 48.

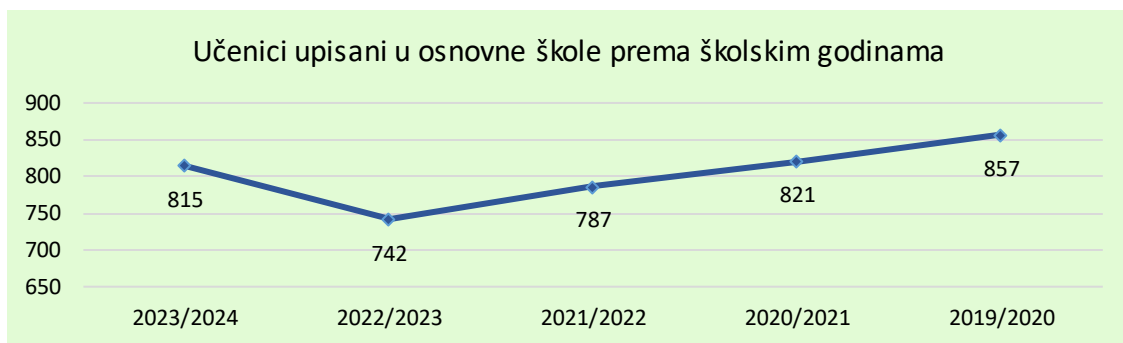
U Budžetu za 2023. godinu, kao i u Rebalansu Budžeta, za finansiranje „po obaveznom predškolskom programu“ izdvojeno je 15.000,00 KM.

U periodu 2018.-2022. godine uloženo je cca 92.000 KM na adaptacije uključujući izmjenu vanjske i rekonstrukcija unutrašnje stolarije, rekonstrukciju jednog dječijeg toaleta, rekonstrukciju grijanja i nabavka peći za centralno grijanje, rekonstrukciju podova i zidova u jednoj učionici, adaptaciju i uređenje hola Ustanove, te nabavku namještaja. Na osnovu svega navedenog, u ustanovi je većina

prostorija adaptirano, izvršena je nabavka novog namještaja, didaktičkog materijala, riješen je prostor za ručavanje djece.⁹

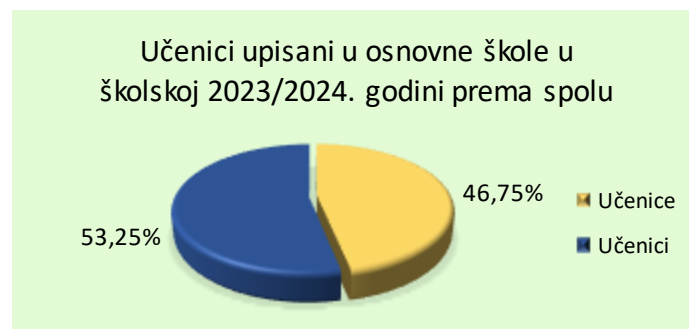
Osnovno obrazovanje

Na području općine Kladanj su dvije samostalne, centralne osnovne škole. Centralna Osnovna škola „Stupari“ sa područnim školama u Tarevu i Brlošcima i centralna Osnovna škola „Kladanj“ sa područnim školama u Tuholju, Stariću, Brateljevićima i Gojakovićima. Broj učenika upisanih u osnovne škole uz školskoj 2023/2024. godini je veći od broja učenika u prethodne dvije godine, ali i manji u odnosu na školske 2020/2021. i 2019/2020. godinu. Od ukupnog broja učenika koji su upisani u osnovne škole u Tuzlanskom kantonu, u Općini Kladanj je njih 2,35% (2,25% od ukupnog broja učenika).

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Osnovno obrazovanje

Trenutno je broj dječaka upisanih u osnovno obrazovanje za 6,5% veći u odnosu na broj učenica.

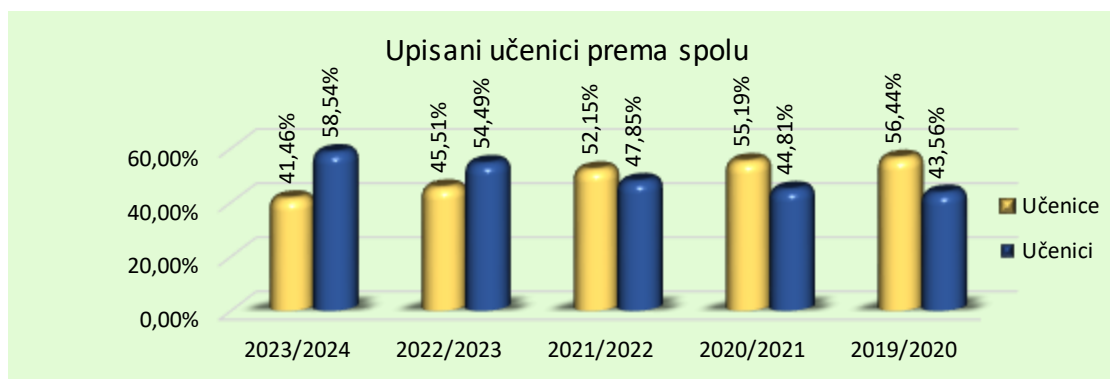
Izvor: Federalni zavod za statistiku, Osnovno obrazovanje 2023/2024 _prvi rezultati

Općenito gledano u BiH postoji rodni partitet u osnovnom obrazovanju što potvrđuju i ovi podaci. Romkinje u BiH imaju značajno lošije obrazovne rezultate u odnosu na dječake romske nacionalnosti jer skoro 80% Romkinja ne završi čak ni osnovnu školu dok većina dječaka završi školu.

Srednje obrazovanje

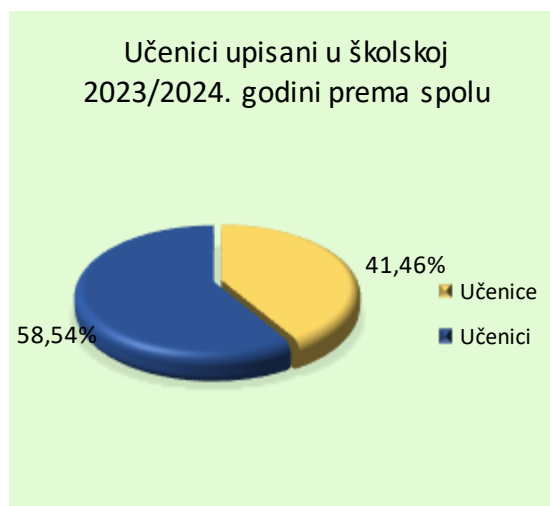
Od ukupnog broja učenika upisanih u srednje škole u Tuzlanskom kantonu, u Općini Kladanj je njih 1,16% (0,96% od ukupnog broja upisanih učenika).

⁹ [Strateska platforma općine Kladanj_nacrt_Strategija_razvoja_općine Kladanj_06072023.docx\(live.com\)](#)

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Srednje obrazovanje

Podaci pokazuju da je skoro 17,07% više dječaka upisalo srednje obrazovanje, što odgovara i odonosu broja stanovnika u odgovarajućim dobnim skupinama. Za čitavu BiH stopa prelaska u srednju školu iznosi 98,2 za učenike i 95,6 za učenice te je ovaj podatak (ako je tačan) zabrinjavajući i potrebno je istražiti uzroke kako bi se na adekvatan način odgovorilo na ovaj problem.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Srednje obrazovanje 2023_2024 prvi rezultati

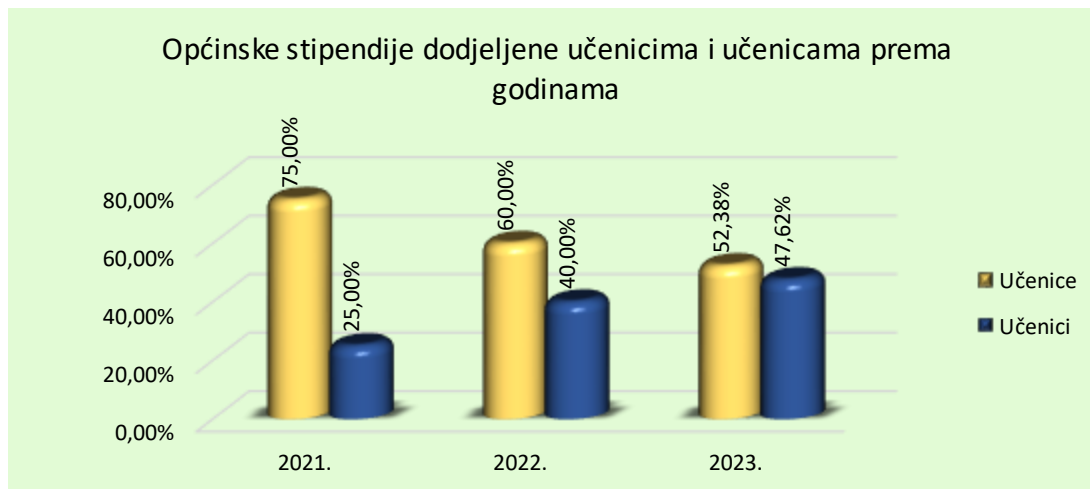
U BiH postoje izrazite razlike zastupljenosti muškaraca i žena unutar određenih kategorija srednjeg obrazovanja. Djevojčice dominiraju u strukturi učenika u gimnazijama dok dječaci dominiraju u strukturi učenika u usmjerenim zanimanjima. Ovakve razlike u profiliranju zanimanja između žena i muškaraca direktno utiču i na stanje na tržištu rada i daljem školovanju. Na osnovu podataka Federalnog zavoda za statistiku, u općini Kladanj, u školskoj 2021/2022. godini je u svim školama upisano više učenica od učenika, sem u stručnim/strukovnim školama u kojima je upisano 27,06% više učenika što odgovara dosadašnjem trendu u Bosni i Hercegovini.

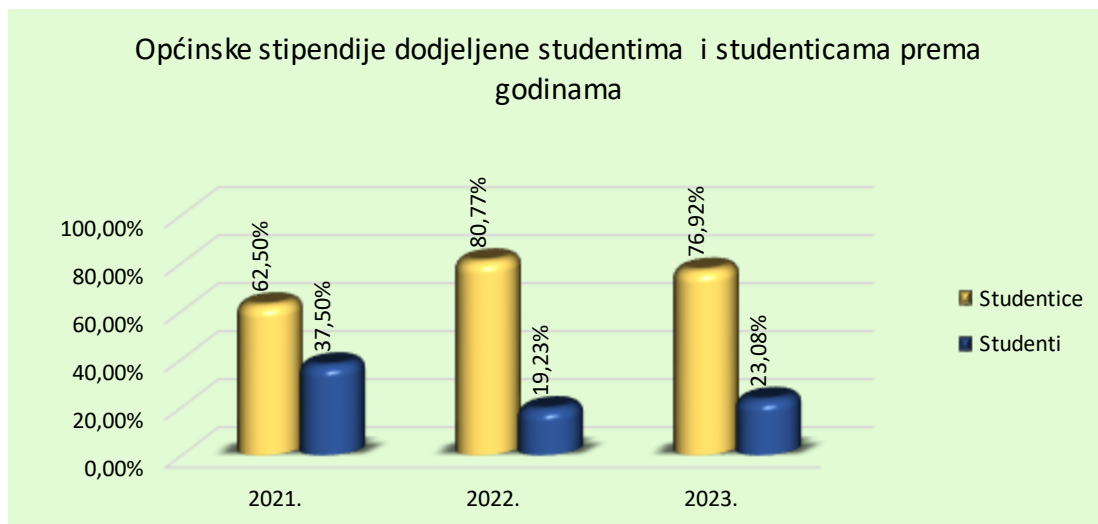
Izvor: Federalni zavod za statistiku, Srednje obrazovanje 2021.

U školskoj 2022./2023. godini u Općini Kladanj izdvojeno je 32.850,00 KM, a planirano 35.000,00 KM za dodjelu stipendija učenicima i studentima po osnovu Konkursa za dodjelu stipendija koji je raspisao Općinski načelnik. Pravo na stipendiju ostvario je 21 učenik i 26 studenata. Također, je izdvojeno 23.850,00 KM za subvenciju troškova upisa u prve razrede JU Mješovita srednja škola „Musa Ćazim Ćatić“ Kladanj.

Ukoliko se pogledaju podaci o dodijeljenim Općinskim stipendijama u posljednje tri godine, može se zaključiti da je više učenica i studentica dobilo stipendije u odnosu na svoje kolege.

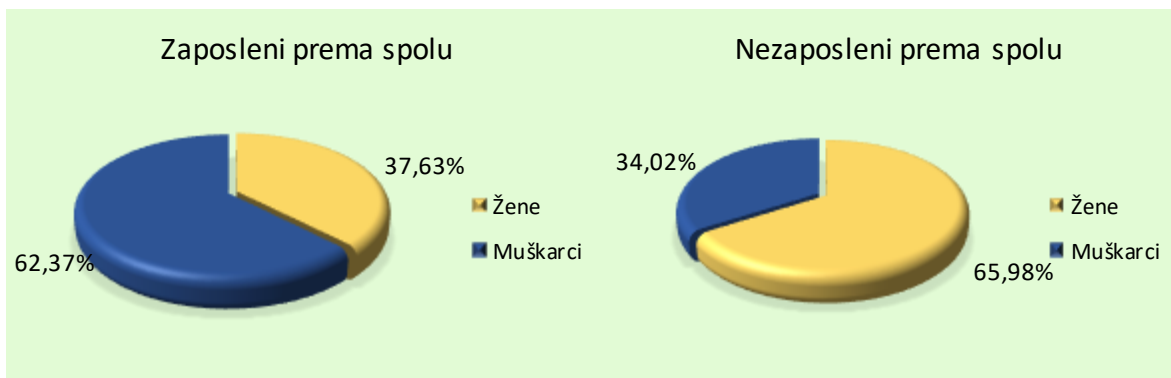
Izvor: Administrativni podaci Kladanj

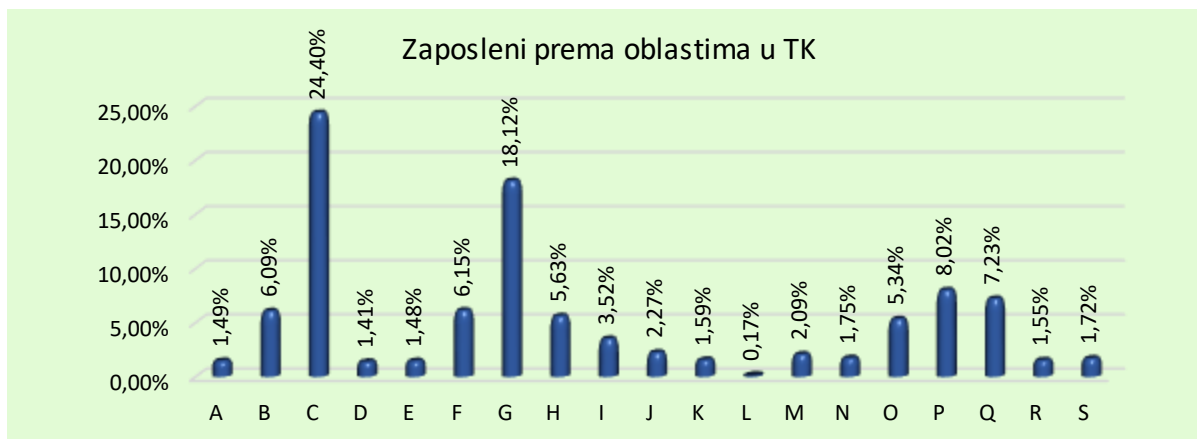
Izvor: Administrativni podaci Kladanj

Tržište rada

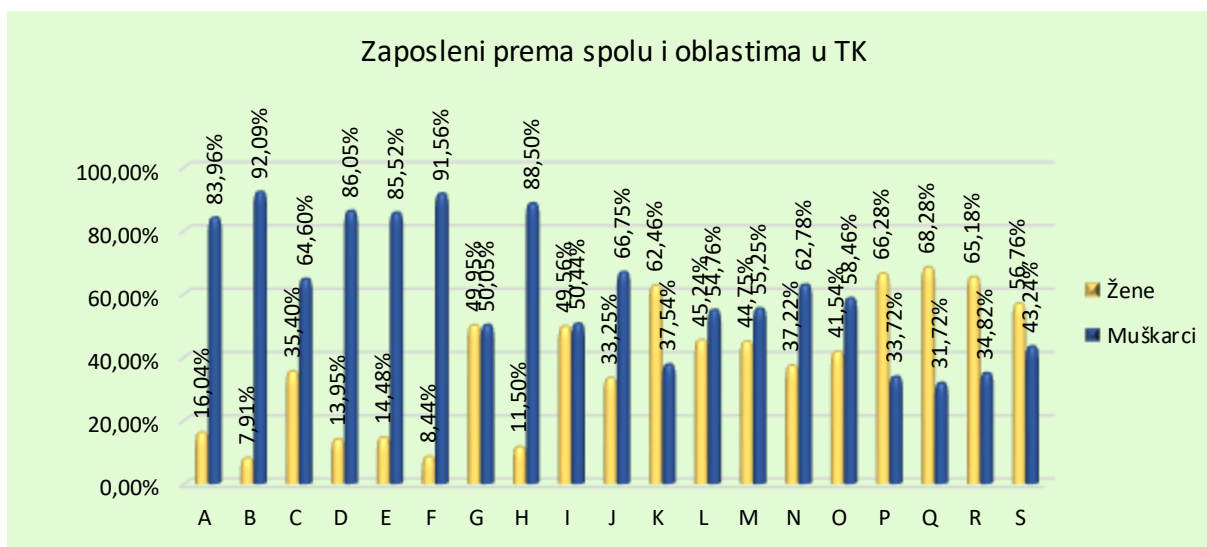
Ravnopravno učešće žena i muškaraca na tržištu rada je jedan od preduslova za postizanje ciljeva ravnopravnosti spolova. U BiH, u svim različitim dobnim skupinama, prihodovnim razredima i lokacijama, muškarci više od žena učestvuju u radnoj snazi. Učešće žena u radnoj snazi u BiH je značajno niže nego što bi se moglo očekivati i trenutno je jedno od najnižih u Evropi. Prema dostupnim podacima Federalnog zavoda za statistiku, Federalnog zavoda za zapošljavanje i Federalnog zavoda za planiranje razvoja, na području Općine Kladanj u toku 2022. godine prosječno je bilo zaposleno 1.637 (14,48%), a nezaposleno 1.949 osoba odnosno 17,24%. Prema dostupnim podacima u strukturi nezaposlenih je više osoba ženskog spola i to 31,97%. Treba uzeti u obzir da je od ukupnog broja stanovnika oko 71,4% radno sposobnog stanovništva.

Ne postoje podaci o zaposlenosti u općini Kladanj prema oblastima i spolu, ali prema podacima Tuzlanskog kantona, najviše zaposlenih je u oblastima Prerađivačke industrije (24,40%), Trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala (18,12%), Obrazovanja (13,42%) kao i Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (12,46%). U oblastima Prerađivačke industrije, Trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala osobe ženskog spola su zastupljene sa 35,40% i 49,95%, dok su u djelatnostima Obrazovanja i Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite zastupljene sa 66,28% i 68,28% respektivno.

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima, 2022., Federalni zavod za statistiku

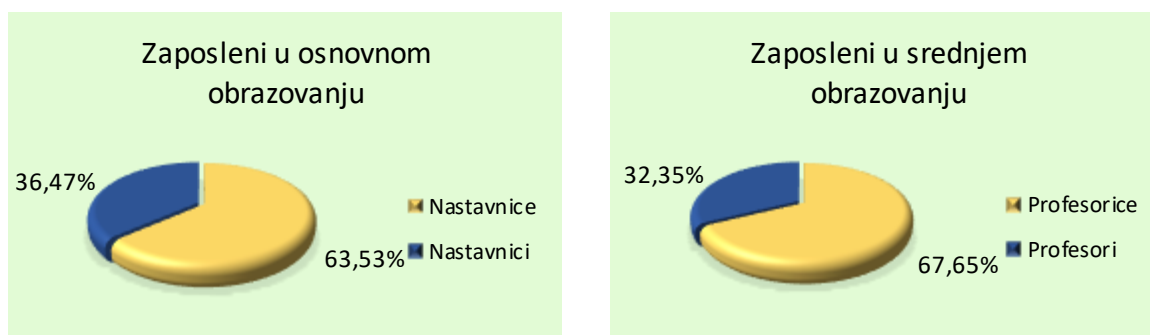

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima, 2022., Federalni zavod za statistiku

Jedan od razloga se može pronaći i u rodnoj segregaciji tržišta rada koja predstavlja raspodjelu žena i muškaraca prilikom zapošljavanja u određene sektore, tj. djelatnosti ili grupe djelatnosti.

	Oblasti
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov
B	Vađenje ruda i kamena
C	Prerađivačka industrija
D	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala
H	Prijevoz i skladištenje
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
J	Informacije i komunikacije
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
L	Poslovanje nekretninama
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje
P	Obrazovanje
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
R	Umjetnost, zabava i rekreacija
S	Ostale uslužne djelatnosti

Osobe ženskog spola čine većinu nastavnog osoblja u osnovnim i srednjim školama, što pokazuje tendenciju profiliranja žena za ovu vrstu zanimanja u većoj mjeri nego muškaraca.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Tuzlanski kanton u brojkama 2022.

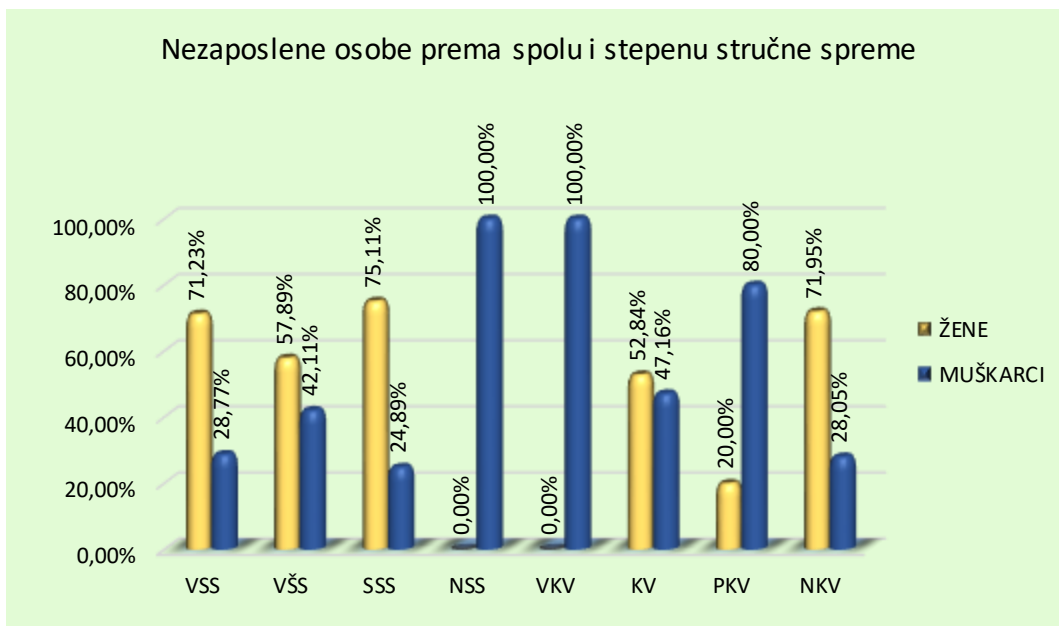
Slično se može zaključiti i ukoliko se pogledaju podaci o zaposlenima u Jedinstvenom općinskom organu uprave Općine Kladanj, gdje je od 50 zaposlenih 56% osoba ženskog spola, a na rukovodećim pozicijama je omjer 60% osoba ženskog spola.

Od ukupnog broja nezaposlenih u TK, u Općini Kladanj je njih 2,81%. Najveći broj nezaposlenih osoba je NKV radnika, a potom KV i SSS.

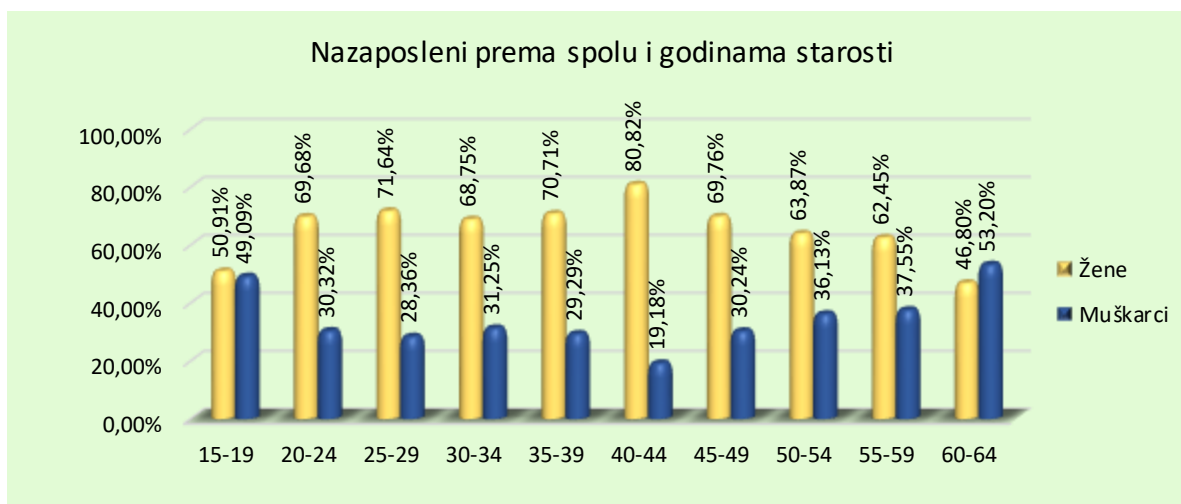
Ukoliko se pogledaju dostupni podaci za 2023. godinu o broju nezaposlenih žena prema stepenu stručne spreme, može se zaključiti da je među PKV (ukupno 5 nezaposlenih od čega je jedna osoba ženskog spola), NSS (jedna nezaposlena osoba i to muškog spola), VKV (jedna nezaposlena osoba i to muškog spola) više nezaposlenih osoba muškog spola, u svim ostalim strukturama, mnogo je više nezaposlenih osoba ženskog spola.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Tuzlanski kanton u brojkama 2022.

Izvor: JU Služba za zapošljavanje TK Tuzla, Biro za zapošljavanje Kladanj – podaci za mjesec decembar 2023. godine

Izvor: JU Služba za zapošljavanje TK Tuzla, Biro za zapošljavanje Kladanj – podaci za mjesec decembar 2023. godine

Slično se može zaključiti i ukoliko se pogledaju podaci o nezaposlenim osobama prema spolu i godinama starosti, odnosno primijetno je da su nezaposlene osobe ženskog spola mnogo više zastupljene u svim dobnim grupama.

Posredovanje u zapošljavanju je osnovna funkcija Službe za zapošljavanje i ima za cilj povezivanje – uspostavljanje kontakata nezaposlenih osoba sa poslodavcima koji imaju potrebu za zaposlenicima i poslodavaca sa nezaposlenim osobama, odnosno zaposlenim osobama koje traže promjenu zaposlenja. Posredovanje također podrazumijeva i sprovođenje aktivne politike zapošljavanja, savjetovanja i praćenje potreba na tržištu rada kako bi se kvalitetno realizovale iskazane potrebe.

Biro za zapošljavanje Kladanj čini sve napore da svojim posredstvom i uslužnom djelatnošću bude kompetentan partner na tržištu rada. Posredovanje u zapošljavanju obavlja se u skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba („Službene novine Federacije BiH”, br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08) i Zakonom o radu (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 26/16 i 89/18).

U skladu sa članom 8. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, svake godine provodi se periodično ocjenjivanje-ispitivanje tržišta rada, a u skladu sa utvrđenom metodologijom, anketiranje poslodavaca u sklopu ocjenjivanja-istraživanja tržišta rada se obavlja uz primjenu anonimne ankete i elektronskog upitnika, ranije utvrđenog na sastancima predstavnika javnih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH uz tehničku pomoć EU projekta „Unapređenje istraživanja tržišta rada“.

Na području općine Kladanj u toku godine nije bilo značajnijeg zapošljavanja niti otpuštanja radnika, osim u osnovnim i srednjim školama na području cijelog Tuzlanskog kantona tako da je to postala uobičajena, očekivana pojava. Također postoji velika frekvencija radne snage i zapošljavanje po susjednim općinama i gradovima kao i zapošljavanje u inostranstvu. Broj nezaposlenih osoba na evidenciji bilježi porast od oktobra do februara zbog početka zimske sezone i završetka sezonskih poslova, a u avgustu se također bilježi porast broja nezaposlenih zbog završetka školske godine te zbog novoprijavljenih svršenika obrazovnih ciklusa. Novim Pravilnikom o evidencijama definisan je novi način pristupa u radu sa nezaposlenim osobama koji se realizuje putem: 1) Individualnog savjetovanja, 2) Grupnog informisanja, 3) Izrade i praćenja Individualnih planova zapošljavanja (IPZ).

Sprovodeći aktivnu politiku zapošljavanja nezaposlenih osoba posebna pažnja se posvetila blagovremenom informiranju o svim programima sufinansiranja zapošljavanja. Federalni zavod za zapošljavanje je u 2023. godini u saradnji sa kantonalnim službama za zapošljavanje realizovao sljedeće mjere: Zapošljavanje pripravnika 2023., Mladi sa iskustvom 2023., Zapošljavanje žena 2023., Prilika za sve 2023., Zapošljavanje demobilisanih branilaca 2023., Nova mogućnost 2023., Javni radovi i pomoć potrebnim 2023., Tražim poslodavca 2023., Poduzetništvo za mlade 2023., Poduzetništvo za žene 2023., Poduzetništvo za sve 2023. i Poduzetništvo za demobilisane borce 2023. Mjerama su stimulisani poslodavci da zaposle osobe koje teško dolaze do zaposlenja kao i samozapošljavanje nezaposlenih osoba. Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba („Službene novine Federacije BiH”, br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08) uređen je i sistem osiguranja za slučaj nezaposlenosti, odnosno materijalna i socijalna sigurnost koja podrazumijeva novčanu naknadu i doprinose za zdravstveno i penzijsko osiguranje.

Zdravstveno osiguranje nezaposlene osobe ostvaruju prema odredbama Zakona o zdravstvenom

osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 30/1997, 7/2002, 70/2008, 48/2011, 100/2014 - odluka US, 36/2018 i 61/2022). U toku 2023. godine zdravstvenu zaštitu koristi 1.123 osoba od toga je 665 žena. Nezaposlene osobe na osnovu uvjerenja o nezaposlenosti također ostvaruju prava kod drugih institucija.¹⁰

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici, kao jedan od najvećih izazova bosanskohercegovačkog društva, problem je koji je odnedavno izašao iz privatne u javnu sferu. Ipak nasilje nad ženama i nasilje u porodici je i dalje jedan od najtežih oblika kršenja prava žena. Prema Studiji o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja prema ženama u BiH prema nalazima istraživanja, više od polovine žena doživjelo je bar neki oblik nasilja nakon što je navršilo 15 godina. Najšire je rasprostranjeno nasilje koje nad ženama vrše njihovi sadašnji ili bivši partneri, jer su oni počinioci u 71,5% slučajeva. U cjelini gledano, sfera intimnih partnerskih i porodičnih odnosa daleko je veći izvor opasnosti od nasilja za žene nego što je to šira zajednica. Ova Studija je analizirala iskustva osoba ženskog spola u pogledu nasilja, a broj prijavljenih incidenata je i dalje niži od ovih podataka.

Odgovornost nadležnih institucija u pogledu postupanja po prijavama za nasilje u porodici je utvrđena Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13). Na području Tuzlanskog kantona djeluje Udruženje građana Vive Žene, a pod okriljem Centra za terapiju i rehabilitaciju UG Vive žene osnovana je i Sigurna kuća.

U decembru 2009. godine izrađen je i potpisan „Protokol intervencija u slučajevima nasilja u porodici za Tuzlanski kanton“ kao obavezujući dokument kojim su jasno definirane uloge i zadaci nadležnih institucija u rješavanju problema nasilja. U periodu od 2011. do 2012. godine potpisani su Protokoli intervencija u slučajevima nasilja u porodici za općine Kalesija i Živinice, a u periodu od januara 2013. godine do novembra 2014. godine Udruženje građana Vive Žene je pokrenulo inicijativu izrade i usvajanja Protokola intervencija u slučajevima nasilja u porodici u općinama: Gračanica, Doboj Istok, Gradačac, Banovići, Kladanj, Lukavac, Sapna, Teočak, Čelić i Tuzla. Navedenim Protokolom su utvrđena međusobna prava i obaveze u postupku prijavljivanja slučajeva nasilja u porodici, pružanja zaštite žrtvama nasilja u porodici, kao i u radu sa nasilnim osobama.

Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine FBiH“ broj: 20/13) definisano je da je nasilna osoba član porodice koji vrši nasilne radnje ili postoje osnove sumnje da su učinjene radnje kojim član porodice nanosi fizičku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju i/ili ekonomsku štetu, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i/ili ekonomske štete kod drugog člana porodice.

Mjere zaštite od nasilja u porodici, na koje obavezuje „Protokol intervencija u slučajevima nasilja u porodici za općinu Kladanj“, aktivno se provode kao preventivne, putem edukovanja učenika kroz redovne školske programe u osnovnim i srednjoj školi te kroz kontinuiranu saradnju pedagoga sa socijalnim radnicima.

¹⁰ Informacija o socijalnoj zaštiti i materijalnom položaju stanovništva Općine Kladanj u 2023. godini, Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ-a

20.09.2022. godine u prostorijama JU Centar za socijalni rad Kladanj održan je radni sastanak na temu „Međuvršnjačko nasilje na području općine Kladanj“ u kojem su uzeli učešće JU Osnovna škola „Kladanj“, MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“, JU Osnovna škola „Stupari“, Policijska uprava Kladanj i predstavnik Komisije za ravnopravnost spolova Općinskog vijeća Kladanj. Na sastanku je dogovoreno da se krene u procedure stvaranja mogućnosti za izradu Protokola o postupanju u slučajevima međuvršnjačkog nasilja na području općine Kladanj te je od strane Općinskog vijeća Kladanj formiran Koordinacioni tim za izradu Protokola o postupanju u slučajevima međuvršnjačkog nasilja na području općine Kladanj.

U septembru 2022. godine potpisan je Sporazum o saradnji između Udruženja građana Vive Žene i Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona u cilju pružanja okvira za saradnju i podršku u provođenju projekta – Izgradnja ekonomske otpornosti žena žrtava nasilja kroz ekonomsko osnaživanje i poboljšanje pristupa za ostvarivanje prihoda, koji sprovode Vive Žene, a finansira EU, kroz program “Sprovođenje normi, mijenjanje stavova” UN Women. Opći cilj sporazuma između potpisnika je rad na povećanju ekonomskih kapaciteta zapošljivosti i uspostavljanju održivih prilika za ekonomsku reintegraciju žena žrtava nasilja.

Udruženje građana Vive Žene – Centar za terapiju i rehabilitaciju je vodeća nevladina organizacija za pružanje psihosocijalne pomoći i podrške osobama koje su doživjele traumatska iskustva rata, torture i nasilja. Udruženje je osnovano početkom 1994. godine kako bi se obezbijedio prihvata, zbrinjavanje i rehabilitacija žena i djece žrtava ratnog progona. 29 godina udruženje kontinuirano radi na otklanjanju posljedica ratnih trauma, prevenciji svih oblika nasilja, izgradnji multietničke saradnje i poštovanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Zahvaljujući njima Tuzlanski kanton ima Sigurnu kuću, mjesto za krizni smještaj žena i djece žrtava porodičnog nasilja, koje su prinuđene da sigurnost i zaštitu potraže izvan svog doma i zaštite se od nasilja. Osnovni cilj rada Sigurne kuće je obezbjeđenje fizičke zaštite i sigurnosti žrtava, kao i psihosocijalni tretman u cilju prevazilaženja traumatskih iskustava i reintegracije u društvenu zajednicu. Žrtvama smještenim u Sigurnu kuću obezbjeđuju se osnovni uslovi za siguran i miran život i oporavak od traume izazvane nasiljem. Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13), žrtva nasilja će biti privremeno zbrinuta u Sigurnu kuću na osnovu pismenog zahtjeva policije ili organa starateljstva, uz prethodni pristanak žrtve. Također, žrtva se može i samoinicijativno obratiti za smještaj u Sigurnu kuću, ako je njen i život njene djece ugrožen nasiljem.

Pregled prijava i izrečenih mjera prema godinama		2019.- 2020.	2020.- 2021.	2021.- 2022.	2022.- 2023.
JZU Dom zdravlja	<i>Prijava nasilja u porodici</i>	9	7	3	5
	<i>Prijava nasilja u porodici</i>	27	19	12	15
Policijska stanica	<i>Izricanje mjere policijskog upozorenja</i>	15	5	2	
	<i>Podneseni izvještaji o učinjenom krivičnom djelu zbog KD-a Nasilje u porodici po članu 222. KZ F BiH Kantonalnom tužilaštvu TK</i>	4	14	3	5
	<i>Podneseni izvještaji o preduzetim mjerama i radnjama</i>	8		7	10
	<i>Zabrana približavanja žrtvi nasilja, udaljenje iz stana,</i>	3	5		18

	<i>kuće ili drugog prostora i zabrana vraćanja u iste, Zabrana uhođenja i uznemiravanja osobe izložene nasilju</i>				
	<i>Zaštitne mjere privremenog lišavanja slobode i zadržavanje</i>	2		1	
Centar za socijalni rad	<i>Prijave nasilja u porodici</i>	22	22	13	22
	<i>Nasilje od strane jednog bračnog partnera kao žrtve nasilja</i>	17	13	9	10
	<i>Nasilje od strane sina/kćerke prema staroj majci</i>		1		4
	<i>Slučaj nasilja nad malodobnim djetetom od strane majke</i>	1	2	4	32
	<i>Nasilja nad malodobnim djetetom od strane oca</i>	4	4		3
	<i>Izrečene zaštitne mjere</i>				18

Prema godišnjim izvještajima Službe za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ-a, sagledani su podaci o prijavljenim slučajevima nasilja u porodici i preduzetim mjerama. Može se zaključiti da je problem nasilja u porodici u porastu i nužno je više raditi na prevenciji i kadrovskom jačanju institucija koje rade na ovim problemima. Zbog aktivne uloge i adekvatnog odgovora u rješavanju porodičnog nasilja, neophodno je razvijati nove i jačati postojeće kapacitete ne samo institucija kao subjekata zaštite, nego i svih drugih ustanova i aktera koji mogu doprinijeti prevenciji nasilja u porodici, a u prvom planu to su odgojno - obrazovne ustanove, mediji i šira lokalna zajednica. Slučajevi koji su završeni policijskim upozorenjem, završeni su tako jer su prijavitelji i žrtve nasilja koristili povoljnosti člana 97. KZ FBiH, odnosno nisu željeli svjedočiti protiv nasilnika i nije bilo dovoljno dokaza i činjenica da se radi o prijavi nasilja u porodici.

Smještaj u sigurnu kuću

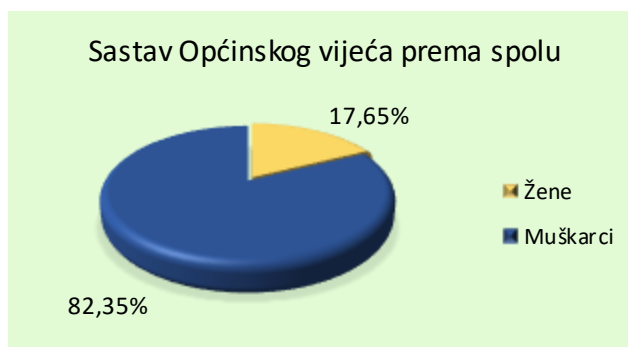
Period	Broj osoba
2019.-2020.	5 žena i 2 malodobne djece
2020.-2021.	3 odrasle osobe i 2 djece
2022.-2023.	/

U periodu 2022.-2023. nije bilo smješta u sigurnu kuću UG Viva žene Tuzla, ali se mnogo radilo na terenu. Stručna pomoć i savjetovanja uposlenih JU Centar za socijalni rad Kladanj, JZU Dom zdravlja Kladanj – Centar za mentalno zdravlje i službenika Policijske uprave Kladanj koja su provedena nad žrtvama nasilja i počiniocima nasilja imali su višestruke benefite, porodični odnosi su se stabilizirali i nije bilo recidiva, s jedne strane žrtve su postale svjesnije sistema zaštite, a počinioci su shvatili gdje griješe i na koji način mogu dobiti psihosocijalnu pomoć za rješavanje svojih problema i frustracija. Sve navedeno je alarm koji nam ukazuje na sve veći nivo devijantnosti u društvu i neophodnost osnivanja porodičnog savjetovališta za brak i porodicu u cilju sistemskog rada na preventivnom djelovanju sa porodicama pod rizikom. Također, veoma je važno da se radi na kadrovskom jačanju JU Centar za socijalni rad Kladanj.

Javni život

Stanje ravnopravnosti spolova u oblasti javnog života se prvenstveno sagledava kroz ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca na pozicijama donošenja odluka. Bosna i Hercegovina je 1998. godine uvela kvotu za manje zastupljeni spol kao mjeru za osiguravanje jednakog učešća žena i muškaraca u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. Ova kvota je definirana članom 4.19 Izbornog zakona koji se odnosi se na minimalnu zastupljenost oba spola na listama kandidata od 40% sa utvrđenim rasporedom na listi za manje zastupljeni spol. Kvota se dosljedno provodi međutim, brojna istraživanja pokazuju da biračko tijelo svojim glasovima prednost daje osobama muškog spola.

Žene su manje zastupljeni spol na mjestima odlučivanja u politici, a posebno u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. U zakonodavnim tijelima lokalnih samouprava u BiH prosječna zastupljenost žena iznosi ispod 18%. U tom smislu stanje nakon Lokalnih izbora 2020. godine u Općinskom vijeću Kladnja je ispod prosjeka za BiH (17,65%) te su žene i dalje manje zastupljeni spol (zastupljene manje od 40%).

Izvor: Web stranice Općine Kladanj

Dok je mogućnost uticaja općinskih organa na rezultate izbora ograničena, uticaj na sastav općinskih komisija je veći. Trenutno učešće osoba muškog i ženskog spola u ovim komisijama iznosi 88,37% (38 od 43) osoba muškog spola i 11,63% (5 od 43) osoba ženskog spola čime nije ispunjen ni minimalni prag zastupljenosti od 40%. Također, ukoliko se pogleda struktura predsjednika i zamjenika predsjednika općinskih komisija, učešće osoba ženskog spola je još manje od onog u sastavu općinskih komisija. Od devet komisija, samo u jednoj je predsjednik osoba ženskog spola (ili 11,11%), dok su u dvije komisije, zamjenici predsjednika žene (22,22%).

Izvor: Administrativni podaci Općine Kladanj

Žene su podzastupljeni spol i kada se posmatra sastav Savjeta mjesnih zajednica jer u ukupnom broju osobe ženskog spola čine 3,70% svih članova savjeta, odnosno, u 7 mjesnih zajednica, od ukupno 54 člana mjesnih zajednica, samo u jednoj su dvije žene u savjetu, sve ostalo su muškarci. Također, svi predsjednici MZ su muškarci.

Izvor: Web stranice Općine Kladanj

Općinsko vijeće Kladanj je na sjednici održanoj 26.09.2013. godine donijelo Etički kodeks izabranih zvaničnika Općine Kladanj kojim se utvrđuju „etička načela i principi ponašanja kojih treba da se pridržavaju izabrani zvaničnici pri obavljanju svojih dužnosti. Ovim Kodeksom se također građani upoznaju o standardima ponašanja koja s pravom mogu očekivati od izabranih zvaničnika“. ¹¹ Članom 5. Kodeksa je propisano da će u vršenju povjerene dužnosti, izabrani zvaničnici se zalagati za ljudska prava i slobode, ravnopravnost naroda i građana, ravnopravnost spolova te primjerenim ponašanjem pridonositi ugledu funkcije koju obavljaju.

Struktura Gender akcionog plana Općine Kladanj

U skladu sa prethodnom analizom stanja ravnopravnosti u općini i pregleda provođenja obaveza iz Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini jasno je da je donošenje Gender akcionog plana Općine Kladanj optimalan pristup.

U odnosu na te analize struktura Gender akcionog plana Općine Kladanj za period 2024. – 2027. godina odražava trenutno stanje ravnopravnosti spolova i institucionalizacije ravnopravnosti spolova i sadrži tri srednjeročna cilja te u okviru svakog cilja rezultate koji se planiraju postići i to:

Srednjeročni cilj 1.

- Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

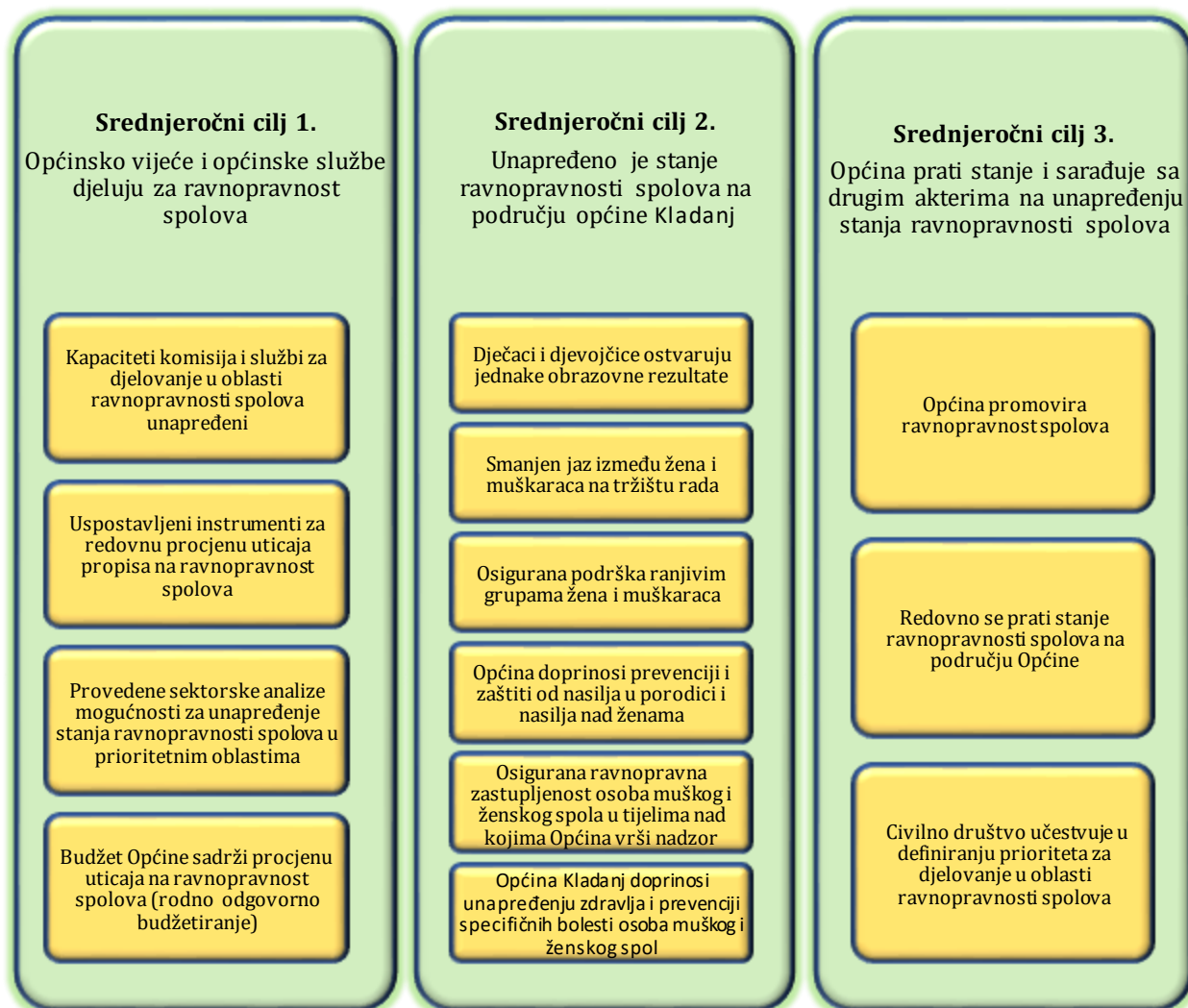
Srednjeročni cilj 2.

- Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Kladanj

Srednjeročni cilj 3.

¹¹ Etički kodeks izabranih zvaničnika Općine Kladanj, 2013. godina

Općina prati stanje i surađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova. Struktura Gender akcionog plana Općine Kladanj je prikazana shematski ispod dok je detaljno prikazana u matrici logičkog okvira u narednom dijelu dokumenta: Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana Općine Kladanj za period 2024. – 2027. godina.

IV Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana Općine Kladanj za period 2024. – 2027. godina

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
1.1. Kapaciteti komisija i službi za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova unaprijeđeni	Obuke na temu ravnopravnosti spolova i diskriminacije na osnovu spola	Komisija za ravnopravnost spolova	Održane dvije obuke Komisija za ravnopravnost spolova i predstavnika općinskih službi	Decembar 2025.	Redovna sredstva								Izveštaj o radu Komisije za ravnopravnost spolova
	Utvrditi instrumenti za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova unaprijeđeni	Komisija za ravnopravnost spolova	Utvrdjena metodologija za procjenu uticaja propisa i metodologija za analizu uticaja plana i budžeta	Decembar 2024.	Sredstva nisu potrebna						Sredstva nisu potrebna		Utvrdjeni instrumenti
1.2. Uspostavljen i instrumenti za redovnu procjenu uticaja propisa na ravnopravnost spolova	Provesti obuke za ključne komisije i službe Općine	Komisija za ravnopravnost spolova	Kapaciteti nadležnih službi omogućavaju primjenu metodologije za procjenu uticaja propisa i metodologije za analizu uticaja plana i budžeta	Kontinuirano	Redovna sredstva								Izveštaj o radu nadležnih službi
1.3. Provedene sektorske analize mogućnosti za unapređenje stanja ravnopravnosti spolova u	Analizirati dostupnosti administrativnih podataka razvrstanih po spolu	Općinske službe	Komisiji za ravnop. spolova dostavljena Analiza dostupnosti administrativnih podataka razvrstanih po spolu sa prijedlogom za	Decembar 2024.	Sredstva nisu potrebna						Sredstva nisu potrebna		Baze podataka razvrstane po spolu i po službama

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova													
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
prioritetnim oblastima			unapređenje										
	Unapređene administrativne baze podataka	Općinske službe	% utvrđenih baza koje su unaprijeđene	2027.	Sredstva nisu potrebna	Najmanje jedna nova baza	Najmanje jedna nova baza	Najmanje jedna nova baza	Najmanje jedna nova baza		Sredstva nisu potrebna		Broj baza koje su unaprijeđene
1.4. Budžeta Općine sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	Nadležne službe na osnovu analiza stanja u obrazloženju prijedloga Budžeta procijenile uticaj na (ne)ravnopravnost spolova kroz budžetske programe	Sve općinske službe, prioritarno Služba za budžet, finansije i poduzetništvo	% oblasti koje sadrže procjenu ravnopravnosti spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	Kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 10% obuhvaćeno analizom	Najmanje dodatnih 5% obuhvaćeno analizom	Najmanje dodatnih 5% obuhvaćeno analizom	Najmanje dodatnih 5% obuhvaćeno analizom				Obrazloženje prijedloga Budžeta Općine Kladanj
	Izvještaj o izvršenju Budžeta Općine Kladanj sadrži informacije o uticaju na (ne)ravnopravnost spolova kroz budžetske programe	Služba za budžet, finansije i poduzetništvo	% oblasti koje sadrže procjenu ravnopravnosti spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	Kontinuirano	Redovna sredstva	Izvještaj sadrži analizu za 10% programa	Izvještaj sadrži analizu za 10% programa	Izvještaj sadrži analizu za 10% programa	Izvještaj sadrži analizu za 10% programa				Izvještaj o izvršenju Budžeta Općine Kladanj
	Sredstva za provođenje Gender akcionog plana Općine Kladanj su planirana u budžetu	Sve općinske službe, -Služba za budžet, finansije i poduzetništvo	Iznos sredstava	Kontinuirano	Redovna sredstva	5.000,00 KM	5.000,00 KM	5.000,00 KM	5.000,00 KM				Izvještaj o izvršenju Budžeta Općine Kladanj

Srednjeročni cilj 2. Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području općine Kladanj												
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
2.2. Smanjen jaz između žena i muškaraca na tržištu rada	Analizirati razloge manje stope zaposlenosti i veće stope nezaposlenosti žena na području općine	Služba za budžet, finansije i poduzetništvo	Izrađena analiza i dostavljena Komisiji i Radnoj grupi sa preporukama	2027.	Sredstva nisu potrebna	Analiza dostavljena Općinskom vijeću	Analiza dostavljena Općinskom vijeću	Analiza dostavljena Općinskom vijeću	Analiza dostavljena Općinskom vijeću			Zaključci Općinskog vijeća
	Promovirati postojeće servise podrške ženskom poduzetništvu	Služba za budžet, finansije i poduzetništvo u saradnji sa Privrednom komorom TK i F BiH	Izrađeni promotivni materijali vezani za podršku ženskom poduzetništvu	Decembar 2027.	Redovna sredstva	Najmanje 1 dogodaj godišnje	Najmanje 1 dogodaj godišnje	Najmanje 1 dogodaj godišnje	Najmanje 1 dogodaj godišnje			
	Kreirati programe podrške nezaposlenim ženama kroz korištenje mjera aktivne politike zapošljavanja	Služba za budžet, finansije i poduzetništvo	Izrađen program podrške	Decembar 2025	Budžet Općine i partnerstvo	Općina podržava poduzetnice SA	Općina podržava poduzetnice SA	Općina podržava poduzetnice SA	Općina podržava poduzetnice SA			
	*Analizirati mogućnosti za unapređenje kapaciteta predškolskih ustanova	Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ i Služba za geodetske, imovinsko pravne poslove i prostorno uređenje	Izrađena analiza i dostavljena Komisiji i Radnoj grupi sa preporukama	Septembar 2024.	Sredstva nisu potrebna	Analiza dostavljena Općinskom vijeću	Analiza dostavljena Općinskom vijeću	Analiza dostavljena Općinskom vijeću	Analiza dostavljena Općinskom vijeću			Zaključci Općinskog vijeća *Sredstva premašuju naše mogućnosti
2.3. Osigurana podrška ranjivim grupama žena i muškaraca	Nastaviti osiguravati finansijsku podršku porodicama sa novorođenom djecom	Stručna služba OV i ON	Nastaviti sa osiguravanjem redovne podrške porodicama sa novorođenom djecom	Kontinuirano	Redovna sredstva	Obezbjediti sredstva za sve porodilje sa	Obezbjediti sredstva za sve porodilje sa	Obezbjediti sredstva za sve porodilje sa	Obezbjediti sredstva za sve porodilje sa		100% žene	Odluke o isplati sredstava i izvještaj o izvršenju Budžeta
	Osigurati finansijsku podršku troškova vantjelesne oplodnje	Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ		2025-2027	Budžet Općine	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00		Jednak broj muškaraca i žena	Odluke o isplati sredstava i izvještaj o izvršenju Budžeta

Srednjeročni cilj 2. Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području općine Kladanj													
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije	
2.4. Općina doprinosi prevenciji nasilja nad ženama i zaštiti od nasilja u porodici i nasilja nad ženama	Doprinos prevenciji nasilja nad ženama i nasilja u porodici obilježavanjem Međunarodne kampanje 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.)	Komisija za ravnopravnost spolova	Općina se pridružila kampanji	Jednom godišnje	Redovna sredstva	Najmanje 1 događaj godišnje	Najmanje 1 događaj godišnje	Najmanje 1 događaj godišnje	Najmanje 1 događaj godišnje	U zavisnosti od sadržaja programa		Program obilježavanja i Izvještaj o radu Komisije	
	Nastaviti redovno razmatranje Informacije o provođenju aktivnosti utvrđenih Protokolom o postupanju u slučaju nasilja u porodici na području općine Kladanj	Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ	Razmatrana Informacija i usvojene preporuke za djelovanje	Jednom godišnje	Sredstva nisu potrebna	usvojene preporuke za djelovanje	usvojene preporuke za djelovanje	usvojene preporuke za djelovanje	usvojene preporuke za djelovanje	Sredstva nisu potrebna		Izvještaji nadležnih institucija	
	Organizovati obuke na temu seksualnog uznemiravanja za Komisiju za ravnopravnost spolova	Komisija za ravnopravnost spolova, OCD	Članstvo Komisije može prepoznati i odgovoriti na seksualno uznemiravanje	Decembar 2024.	Bužet Općine i partnerstvo	Najmanje jedna obuka		Najmanje jedna obuka		1.000,00 KM		Izvještaj o	
	Donijeti Odluku o nultoj toleranciji za seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola	Stručna služba OV i ON, javna preduzeća i javne ustanove kojima je osnivač OV	Analogno odlukama viših nivoa vlasti	3 mjeseca od usvajanja GAP	Sredstva nisu potrebna	Donesena Odluka				Sredstva nisu potrebna		Odluka o nultoj toleranciji	
	Organizovati obuke na temu seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola	Stručna služba OV i ON, OCD	Uposlenici Općine mogu prepoznati i odgovoriti na seksualno uznemiravanje	2025.	Redovna sredstva i partnerstvo	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke	Najmanje 20% uposlenika prošlo obuke				
	2.5. Osigurana ravnopravna zastupljenost osoba muškog i ženskog spola u tijelima nad	Analizirati uzroke podzastupljenost žene u Savjetima mjesnih zajednica Općine	Služba za bužet, finansije i poduzetništvo	Izrađena analiza sa prijedlogom mjera	2025.	Sredstva nisu potrebna	Izvještaj dostavljen OV	Provide se Zaključci OV	Povećan stepen ravnopravnog učešća nakon izbora		Sredstva nisu potrebna		Podaci o zastupljenost i muškaraca i žena u Savjetima MZ

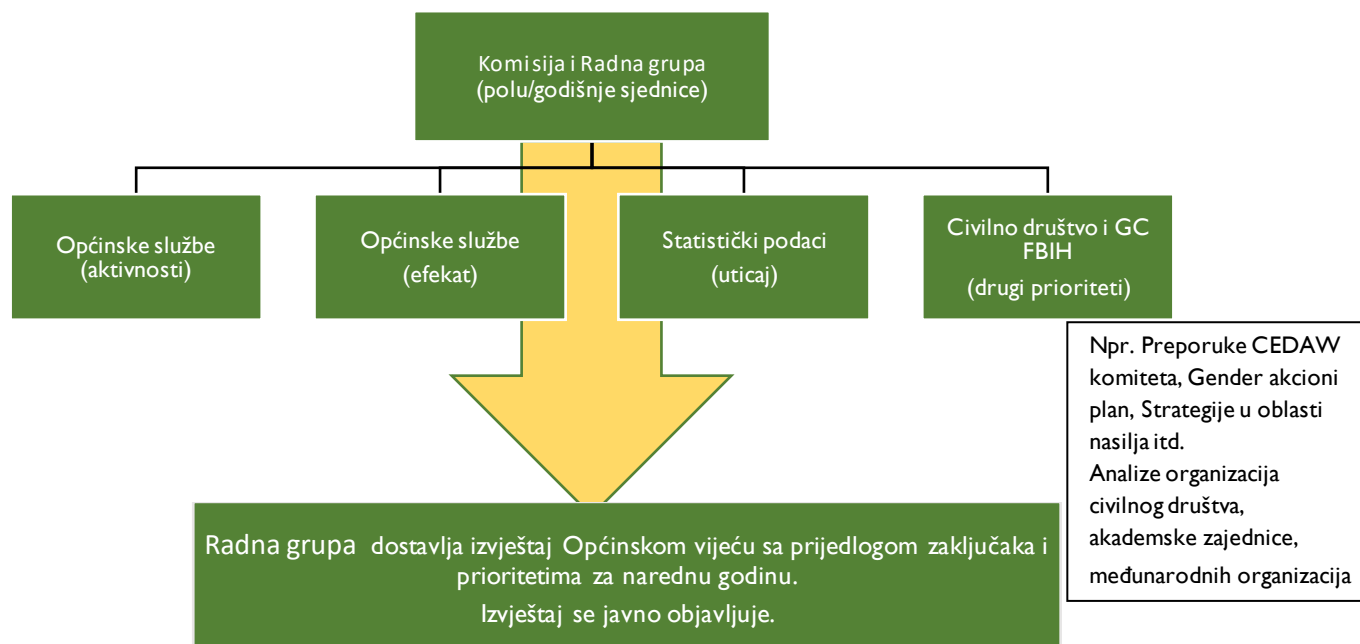
Srednjeročni cilj 2. Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području općine Kladanj												
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani troškovi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
<i>kojima Općina vrši nadzor</i>	Osigurati ravnopravno učešće žena i muškaraca u svim komisijama Općine uključujući i predsjednike/ce komisija	Općinsko vijeće, putem Komisije za ravnopravnost polova	Muškarci i žene zastupljeni sa najmanje 40% u svim komisijama koje osnivaju tijela Općine	Novembar 2024.	Redovna sredstva	Muškarci i žene zastupljeni sa najmanje 40%						Rješenja o formiranju komisija OV
2.6. Općina doprinosi unapređenju zdravlja i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i ženskog spola	Promocija preventivnih sistematskih pregleda u institucijama i ustanovama čiji je osnivač Općina	Zdravstveni savjet Sve institucije i ustanove čiji je osnivač Općina	Osigurana sredstva za promociju preventivnih sistematskih pregleda zaposlenih	2025..	Redovna sredstva	Najmanje 30% zaposlenih ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 50% zaposlenih ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 70% zaposlenih ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 90% zaposlenih ima pristup plaćenom sistematskom pregledu		Jednak broj muškaraca i žena	
	Praćenje trendova i izvještavanje o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i ženskog spola	Zdravstveni savjet	Zdravstveni savjet kontinuirano provodi aktivnosti u oblasti prevencije	Kontinuirano	Redovna sredstva	Izveštaj OV sadrži navedenu informaciju	Izveštaj OV sadrži navedenu informaciju	Izveštaj OV sadrži navedenu informaciju	Izveštaj OV sadrži navedenu informaciju			

Srednjeročni cilj 3. Općina prati stanje i saraduje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova												
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani resursi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
3.1. Općina promovira ravnopravnost spolova	Utvrđen je Program obilježavanja dana od značaja za ravnopravnost spolova	Komisija za ravnopravnost spolova / Općinski načelnik	Obilježavaju se: Međunarodni dan žena (08.03); Međunarodni dan žena u IKT-u (četvrti četvrtak u aprilu) Međunarodni dan muškaraca (19.11.)	Decembar 2024.	Redovna sredstva i partnerstvo	Realizovano najmanje 80% Programa	Realizovano najmanje 80% Programa	Realizovano najmanje 80% Programa	Realizovano najmanje 80% Programa	U zavisnosti od sadržaja programa		Program obilježavanja
	Promotivni materijali o ciljevima Gender akcionog plana Općine Kladanj su dostupni na web stranici i u šalter sali	Komisija za ravnopravnost spolova i Stručna služba OV i ON	Broj izrađenih materijala	Maj 2024.	Redovna sredstva i partnerstvo	Najmanje 300 primjeraka	Najmanje 300 primjeraka	Najmanje 300 primjeraka	Najmanje 300 primjeraka	500,00 KM		Promotivni materijali
3.2. Redovno se prati stanje ravnopravnosti spolova na području Općine	Održavanje sastanaka Komisije za ravnopravnost spolova i Radne grupe sa ciljem praćenja provođenja (monitoring) Gender akcionog plana	Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ	Održani polugodišnji i godišnji sastanci na kojima se vrši analiza rada i utvrđuju prioriteta	Maj i decembar svake godine	Redovna sredstva	Najmanje 2 sastanka godišnje	Najmanje 2 sastanka godišnje	Najmanje 2 sastanka godišnje	Najmanje 2 sastanka godišnje			Zapisnici sa sastanaka
	Općinsko vijeće razmatra izvještaj o provođenju Gender akcionog plana	Općinsko vijeće na prijedlog Radne grupe	Usvojen izvještaj i doneseni zaključci o prioritetima	Juni 2027.	Redovna sredstva							Zaključak Općinskog vijeća
	Izvršiti procjenu (evaluaciju) provođenja Gender akcionog plana kao osnovu za izradu narednog Gender akcionog plana	Komisija za ravnopravnost spolova i Radna grupa	Izvršena procjena provođenja GAP-a	Juni 2027.	Redovna sredstva i partnerstvo			Srednjeročna evaluacija provođenja GAP-a	Izrađen Nacrt GAP-a za period 2028.-2032.	1.000,00 KM		Izvještaj o evaluaciji i Nacrt GAP-a

Srednjeročni cilj 3. Općina prati stanje i surađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova												
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Napredak do kraja 2024.	Napredak do kraja 2025.	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Planirani resursi u BAM	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije
3.3. Civilno društvo učestvuje u definiranju prioriteta za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova	Utvrđen je spisak organizacija civilnog društva i pojedinaca koji se bave ravnopravnošću spolova	Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ	Spisak dostupan svim općinskim tijelima i na web stranici Općine	Juni 2024.	Redovna sredstva	Objavljen spisak na web stranici	Objavljen spisak na web stranici	Objavljen spisak na web stranici	Objavljen spisak na web stranici			Web stranica Općine
	Organizira se tematska sjednica sa civilnim društvom sa ciljem definiranja prioriteta u oblasti ravnopravnosti spol	Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ, Komisija za saradnju sa nevladinim organizacijama i Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost polova	Tokom sjednice prikupljeni prijedlozi OCD u pogledu prioriteta	April svake godine	Redovna sredstva	Najmanje 1 sastanak godišnje	Najmanje 1 sastanak godišnje	Najmanje 1 sastanak godišnje	Najmanje 1 sastanak godišnje	1.000,00 KM	Najmanje 5 OCD po sjednici	Zapisnici sa sjednica
	Osigurana sredstva za projekte nevladinih organizacija sa ciljem provedbe Gender akcionog plana	Služba za društvene djelatnosti, opću upravu i poslove BIZ, Komisija za saradnju sa nevladinim organizacijama i Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost polova	Dio sredstava za projekte NVO dodjeljuje se za aktivnosti GAP-a OCD doprinjele realizaciji GAP-a	Kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 1 podržani projekat OCD	Najmanje 1 podržani projekat OCD	Najmanje 1 podržani projekat OCD	Najmanje 1 podržani projekat OCD	5.000,00	U zavisnosti od ciljeva Projekta	Izveštaj o realizaciji Projekta Izveštaj o izvršenju budžeta

V Monitoring i evaluacija Gender akcionog plana Općine Kladanj

Osnovni mehanizam praćenja provedbe Gender akcionog plana Općine Kladanj jeste nadzor koji provodi Komisija za ravnopravnost spolova i Radna grupa za izradu i praćenje Gender akcionog plana Općine Kladanj koju je imenovao Općinski načelnik. Zadatak Radne grupe je da prati aktivnosti provedbe, prikupljanja informacija koje su potrebne za analizu ostvarenih ciljeva i rezultata i osiguraju ostvarenje rezultata aktivnosti navedenih u dokumentu. Nadzor nad provedbom pratit će se organizacijom sjednica za nadzor svakih šest mjeseci kojom prilikom će nadležna tijela i službe Komisiji i Radnoj grupi, redovno i sistematski, dostavljati informacije o provedbi. Pored toga Radna grupa će jednom godišnje informisati Općinsko vijeće Općine Kladanj i sve ključne aktere uključene u implementaciju aktivnosti o ostvarenim rezultatima te će predlagati Općinskom vijeću odgovarajuće zaključke.

VI Osnovni pojmovi i definicije ravnopravnosti spolova

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovodi ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na:

nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;

nasilje koje se dešava u široj zajednici;

nasilje koje počine ili tolerišu organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;

nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog: odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola, ili ako je na bilo koji drugi način osoba sudjelovala u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola.

Gender/rod predstavlja sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije, i kroz vrijeme su promjenljivi.

Ravnopravnost spolova znači da su osobe muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Jednak tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije p o osnovu spola.

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovu spola.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.

Institucionalni mehanizmi za jednakopravnost spolova predstavljaju tijela koja su uspostavljena od nadležnih zakonodavnih, izvršnih i organa uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

Rodno senzitivno ili odgovorno budžetiranje je neophodno sredstvo koje podrazumijeva poštivanje načela ravnopravnosti spolova tokom pripreme budžeta, te raspodjele i dodjele finansijskih resursa. Rodno budžetiranje predstavlja sagledavanje javnih politika na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda kako bi se uzele u obzir potrebe i prioritete različitih grupa žena i muškaraca imajući u vidu njihove različite uloge u porodici, ekonomiji i društvu. Rodno budžetiranje uključuje dva osnovna koraka: rodnu analizu budžeta i njeno provođenje kroz preraspodjelu budžeta. Rodnom analizom budžeta razvrstavaju se troškovi i prihodi naspram njihovog različitog utjecaja na žene i muškarce i time se uočavaju mjesta gdje su sakupljanje i distribucija državnog novca nepravedni.